

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Tractatus theologicus - Cod. Ettenheim-Münster 222

[s.l.], 1714-1715

Articulus I. De voluntario actuum humanorum

[urn:nbn:de:bsz:31-120314](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-120314)

Articulus I. De Voluntario Voluntario actuum humanorum.

Cum facile esset actuum voluntatis per se distulisse, et tunc
ultius, velas enim actuum voluntatis per se, et per se. Statim autem
illud examinabimus, quod est unum, autem de illis precipue
tria, 1.º quod sit et quod sit, et an etiam brutis conveniat?
2.º An quod ultimum esse, per se, si actu ultimum, ut
possibile, et per se, omni pro libera? 3.º An hoc, ut
eigmi omni pro et imputabile, requiritur, proceptum
ponendi, actus? quod hoc articulo ad mentem S. Arist. 1.º
q. 6. respiciens, et etiam addita sunt de variis pro variis
in quibus notandis ex materia de voluntario explicata.
Sed 1.º quod ultimum quod sit, et an etiam brutis conveniat?

Sectio I. Quid sit ultimum, quod sit, et an etiam brutis conveniat?

128. Voluntarium quod est in ethymis suo est quod procedens à volente.

ff. ff. hie hoc qd gnoscat, rae finis et portio atq
ad finem, et talis gno finis reperij in brutis
accidentibus q sensum et affirmacionem ralem. ff. ff.
eij gnoem legij vobrium s'm ratiocem ff. ff. prout
fuit apreso fine. aligis pt deliberans de fine
et de his qd s' ad finem moveri in finem
c. a' moveri. Imppeta autem ralem finis
legij vobrium s'm ralem impffitam, prout
fuit aprensus finem ut deli. Berab, s' s' f'
f'ito mores in iijum: unde soli rali rae. qer
fit. vobrium s'm ralem ff. ff. s' s'm ralem
impffitam qerbit etm brutis. ita. l. d. ut brutis.
Dix. qd paret qd ad dubium pofitum dicendum fit,
et gno vobrium diversimode dicat de rae. et
bruto, nimirum de rae. s'm ralem ff. ff. et
de bruto s'm ralem impffitam vobrium pte di
versal gnoem et tendiam in finem de qd in
em plus dictu e' n. 2. hujus traie.

130. Vobrium ex dictis aliud e' ff. ff. aliud impffitum,
vobrium ff. ff. e', qd p'rovenit a proprio intrinse
cum ff. ff. gnoe finis, et ideo ut qerit nisi
rae rali. impffitum e', qd qidam ab intrinse pro
prio provenit, s' vobrium cum impffita et maali
ratiocem et gnoe. ad finem, atq hoc etm
qerit brutis ex dictis, qia bruta. s'm dicto
n. 2. aqunt maalk pte finem. Item aliud e'
necesse aliud libetrum: hoc e', qd ita p'cedit
a proprio intrinse, ut pofitibus oibz ad p'cedendum
req' fit, adhuc pt a p'cedere, seu qd p'cedit

à suo proprio cum indiffin. ad utrumq; extremum qtra-
 diditorium. necessarium est, qd à suo proprio
 ita procedit, ut postis oibz requisit; n' sit n'
 procedere, seu qd procedit à se. ubi ubi ad unum
 extremum qtratorum: pro exemplo ee. Namor
 viat; et + officus, amor em viat; sic procedit
 à sua sebe, ut oibz post; sit n' procedere, adeoq;
 sebie siue et libere procedit. Amor officus
 vero sic à sebe officata aliq; ut n' sit n' dici;
 p'te unicez eiq; cum obto simp'lt' offico, et ideo
 sancti sebie amant. DEUM p' am necessari.
 Ultio necessio est parat' spontaneum, qd si libit
 et id, qd procedit cum quoc. finis à proprio
 in sebe ubi ubi ad unum extremum qtratorum:
 ad noim; In libem cavenda

Adversanda e, qd quavis p'cipime libent n' 131.
 dicat, qd n' plenissimum sit act; sui domium,
 adeoq; se. Indifferents sit ad act; sui ne-
 gationem, ming' p'rie. In etm libem diu' p'oe
 qd excludit servitum, libertas em qtra p'one
 servituti et ideo qia. duplex a servit; seu
 captivitas, altera p' qm serv; recipit; ad
 aliq; agendū qm In cogat ad illud, et altera
 p' qm etm cogit ad illud agendum, hinc etm
 duplex h; libertas, altera p' exemptionem à
 coactioe. et violat; et solet appellari libertas
 à coactioe. libertas vltis spontaneit; aut tu-
 bentias, et altera p' exemptionem à necessitate

ga alia diu liberta, indiffia, arbitri, qtra-
ditionis p qum vltas plenius sibi vcluta in-
diferat se hā ad autē aut negarem eig.

Ex hoc notamine patet autē spontaneos etm
poe diu liberos, p ming pnie, et ideo amor
offig licet dtrnet vltm sibi ad necessio a-
mandu DEUM, vltas In sic dtrnata li-
bera amat, n In indifferente, unde necessio
et indifferente extrema sibi opponunt, n autm
necessio et libera, libera em n patim dicit
indifferente, p l. indifferente l. pnia coactioe et
sponte: ptraea licet spontaneū pnie cogno
scipare, vltio necessio, solet In etm qndocq, sumi
pō indifferente, unde ad mentem dicenti, In tno
sponte bene attendu e.

132. Solet intē auctores hū dubitari qna vltū
ex genere suo sit altero offig, an liberum,
an necessium? Passim liberū ex offigiea
sentit. Thrista vero prerogativam tribuunt
necessio ducti exemplo amoris offig, q hū
cēt necessio sit, In longē excellit oc vltū
liberum. Ornate utramq, sentia qbricat Amiq
hū ser. i. n. ii. dicens utrumq, in suo genere, ee
offig. nam ad, sō loquam, de offigie in ge-
nere. nō, offig et necessio qm. liberum,
eoq, et necessio et operas elicta sōm totam.

virtutem et plenam gratiam obli. qd difert a
 virtute imperfecta qd licet sit operatio elicitata sicut
 totum generat pars appetitiva, et est in operas
 elicitata sicut plenam gratiam obli. **Ultim**
 vero liberum pfectum et in genere moris, ut sicut
 capax meriti et demeriti, laudis et vitu-
 perii, cuius et capax virtutis necessitat p hoc
 ambob virtutibz fact clarior.

38.

Dividit ulterius virtutem in virtutem vite propria 156.
 et virtutem vite aliena, Illud qd sicut est virtus
 patet, hoc dicitur: quod unus velle in velle alterius
 includitur et, et huiusmodi religiosi virtutis et, qd
 disponit superior, pupillo qd tutor, qd pater
 servo qd Dominus, uxori qd maritus; huiusmodi etiam
 nobis virtutis erat factatqz ille paradisi casus
 et Adae peccatum, cuius aut obedientia
 aeternitate felices, aut inobedia infelices
 posteris oes qd tribuuntur. **Ultim** dividit
 in expremum, interpretivum, et tacitum, **Exp-**
presu dicitur qd verbis l. signis explicito ex-
 pressim, **interpretivum** est qd virtutis pra-
 sumptu, adeoqz est qd verificata aut suabli-
 tis velle presumit, et hoc si absolute pra-
 sumit interpretivum absolute dicitur, p. vicio
 n. nisi sub. Dicit, v.g. si interrogari qd inter-
 pretivum psonate qd dicitur. **Tacitum** est qd ex

Facitorum alteris veritas et quibus defumig.
 iuxta reg. in: 43. in 6. q. si tacet querere
 videz. Atque haec regula n. unius est cor-
 recta em videz p. altera nimirum: 44. in 6.
 q. si tacet n. fatetur, si utiq. nec negare videz.
 Unde Facitorum, q. si medicum q. in et
 ante apertum et eis negationem, atq. idem regula
 illa prior q. si tacet querere videz in ali-
 quibus solum casibus procedit nimirum: 1. si
 agat de favore facientis, n. autem si de eius
 praesudicio nisi p. accidens ut non dicit.
 2. Si faciens negare aut contradicere debet
 et in facit, veluti si publica auctoritate
 aut ab is quomodo duo solum e. iudicialiter interro-
 garet p. 3. si quis contradicendo damnum suum
 facile impedire potuit, nec in fecit. 4.
 Si cui duo obiciuntur quum alteris negat in-
 fert quod facit alteris in hiis et solum dicta re-
 gula valet, in aliis limitata e. p. alteram
 q. si tacet n. fatetur, si nec utiq. negare videt.

134. Dicitur etiam veritas in directum et indirectum
 autem veritas et utile. Directum e. q. d. ut
 p. se intendit: indirectum vero e. q. d. quod p. se
 n. intendit, in p. se intento quoniam e. et quatuor
 ut quoniam: v. g. gravida occidens directe.

occidit matrem et prolem indirecte, l. q. idem
 dicere volo, matris occisio directe proli, vero
 indirecte ultria e. requirij go ad hoc ut qd sit
 indirecte ultrium, qd sit, cu' aliqo f. se intento
 gneau, et etm gnoscaz qd sit gnoscaz, nisi em
 huiy gnoscaz gnoscaz, qno darez acty qidem
 indirecte solutz p n' ultriy diu pel, qm
 de. rae. ultriy requirij gno finis ad volutu
 vero sufficit, qd ex alio voluto gndoungz
 sequaz. Ultriy actus. e' acty intentio
 faciendi acty cuiusdam gnti. virtute. e' qndo
 intentio acty cuiusdam actu qidem n' e' in ipso
 actu, et in aliqo adhuc existente, et gno
 cum actu v.g. p' intendit gferare l. p' bap-
 tizare. aut sacrificiam vestibz induiz fecit,
 nec pel ampliz cogitat de gferare, auedil
 In altare et gferat, gferas ei erit virtute
 ultria, et intentio haec erit virtute: qua
 sufficit, unde virtute hu' simple' n' ce-
 idem qd interpretatur, ad hoc em sufficit qd
 qis presumat aliqd velle, extra ad virtute
 requirij p' ut olim fuerit acty intentio operij
 E. ne hoc intentio fuerit retractata. 3.
 ut etm in aliqo actu l. effectu si ipis actus
 intentioniz producto gfereret qd in virtute

4. Operari maneat in eadem ai dispo- fal-
tem moralis, hinc quibus aiunt. Doctores,
qd licet vixit intentio ad administranda
aut perficienda sacra menta sufficiat, valent
n fore consecratione, qd formata autli inten-
tione de baptizando operando postea in a-
mentiam aut somnum incideret, et in eo
statim verba consecrationis p proferret, p de
hoc in tra: de sermib; lura.

Ultim' hunc deniq; e, qd provenit quidm
ab intentione, p mere ex hunc est qd dicitur,
hinc vultu obscura finis quidem admittit,
et adeo defectuose nimis ultimum efficitur
neq; meriti neq; demeriti capax. Circa
ultim' indirecte recte procedendum, quod
immutabilis solitum p, propter alia pro
proximi aliquot regulas dabim; p. 4. p.
P. An aliquid ultimum sit esse, si autu ultimum
p. p. p. p. pura omnia libere!

Sectio II.

An quid ultimum ce pit abq; omni
acti vultis a deo, possibilis sit pu-
ra ommissio libere?

135. Que circa quosdam presentib; arti p. p. p.

Schola D. Thoma contra alios n̄ paucos et
Thomistas quos in hoc meo hac in parte profert
Larmy, à quo pro veritate dicenda tendere
nefas n̄ duro.

Arg. 1.º Autoritate. Ratio hic arto 3.º dicitur.
Dicendum: quod ultimum, dicitur, quod est à velle ab alio
autem dicitur aliquid esse duplex. uno modo directe,
quod scilicet procedit ab alio in partem et agens,
sicut in actu factio à calore: alio modo indi-
recte, ex hoc ipso quod n̄ agit, sicut submersio
navis dicitur esse à gubernatore, in partem de-
finit à gubernando. Et sciendum est, quod n̄ sit id, quod 39.
sequitur ad effectum actionis reduci sicut in caa in a-
gens ex eo quod n̄ agit, sed solum hunc ium potest et agens.
Si enim gubernator n̄ potest navim dirigere, t. n̄ est ei
quasi gubernatio navis, n̄ imputatur ei submersio navis,
quod est absentiam gubernatoris contingere. quia igitur
vellet volendo et agendo potest impedire hoc quod
n̄ velle et n̄ agere, et aliquando de hoc quod n̄
vellet et n̄ agere, imputatur ei quasi ab ipso existens
et sic ultimum potest esse absque actu quodammodo absque
actu exteriori vel actu interiori sicut in velle
n̄ agere, aliquando autem et absque actu interiori
sicut cum n̄ velle per ita scilicet dicitur S. Thoma, qui
eandem sententiam quod 71. a. 5. post relationem sancti Thome

sua gelusioe sic gformat. Manifestu e, qd tunc
 petum omisiois hie qdam aliquem actu gunctu l.
 praecedentem p loquy de ludente id negligat mpa.
 qd tm q auider se hie ad petm omisiois; iudiciu autm
 de rebz dandu e sdm illud qd e p se, et n sdm
 illud qd e p auideris, unde verio dicitur pl, qd aliqd
 petm p se esse absp, oi actu: ita C. D. Cum qd petm
 ee n pnt nisi vltim fuerit, necessu e, si petm
 ee p absp, oi actu vltis, qd etm absp, eo ee pnt vltim.

De rae liberi e rae vltim, 137.
 utiq p hie liberu absp, oi actu vlti, positivo five ex
 five interiori: qd etm absp, oi tali actu ee vltim.
 m. sola gtraverty, qe et p: de rae liberi liberte
 indiffia e agere l. n agere, atq n agere p hie
 absp, oi actu vlti, positivo q solam acty suspensioem:
 qd p hie liberu absp, oi actu vlti, positivo. M. ea
 eo suadent qd libertas gtradioz gffistit in eo, qd utruq
 membru gtrationis pnt in dno pleno agentis,
 et ides liber liberte indiffia agere p l. n a
 gere, m. pntite vlti certu, rae q solat acty
 suspensioe daz n actio, et quocq, hie n actio, hie
 petm n agere: qd p solam acty suspensioem hie n
 agere. Itaq, suspensio acty e acty vlti, nisi fuerit
 positiva et dtonata, pfficit autm ad n agere.

potest ponere n' actu; imo vero ad libertatem
 traditionis n' servit' suspensio positiva, positiva
 em suspensio aq'let notioi acti; et sic involvit
 membra q'bra' n' q'bratoria, q'm s'm dicta in
 summi logica sua profuer, toties n' p' q'bratoria
 p' q'braria, q'bris una p'ly negat, q'm directa regim
 ad falsificacoe' alteri; in q'o ha' proficem ego
 noll' agere p'ly tiant, q'm ad multas falsi-
 ficacoe' regitant, hinc d'notata suspensio et
 notioi actioi libertem q'bratib; imposita, q'bra
 vero pla' et pura negat acti; sive notioi oppo-
 sita actioi libertem q'bratib; a p' q'o ad d-
 finum ium ad libertem q'bratib; regim' possit
 utruq; d'notari ad eaq; aq'ue et d' aq'ue, q' b' ante
 n' agere nullu' actu' positivu' vlti; sive caan-
 te' p'ri occasionantem inferat, p' solu' negat
 habit' ad agere, p'ba' n' libera' h'ri p' p' fine' o-
 actu' vlti; n' a' potioi p'ri eo dari vlti'.

138. *Obi.* Das omipio pura libera p'uaninosa, p'
 omipio pura libera e' p'ri o' lactu' positivo vo-
 luntati; q'o das omipio p'uaninosa p'ri o' actu'
 positivo vlti'. M. p. *Obi.* alq' cogitans de vo-
 cante v. g. aud'endi, n' p' h'icini p'cepti obligacoe'
 negligere et p'impl' n' audire n' p'ba', qui vlti'

adversus naturam ex parte vlti, aut nq̄ d. vltas p̄
 et n̄ḡtive h̄re? in q̄onam q̄o implicata nonn̄ li-
 bera e, q̄o et p̄t agere et n̄ agere: atq̄ p̄ ba-
 tem negligiam p̄cepti h̄ om̄ipio pura libera
 p̄cumnosa, nam inūta quae axioma ille p̄sat
 omittendo aliquid q̄o p̄t facere, t̄nq̄ facere, p̄t
 se teneri et t̄n n̄ facit: q̄. m. p̄. sulmi ex h̄. pa-
 tet, q̄o si om̄ipio actum vlti p̄positivum involvet, ita
 n̄ est pura om̄ipio, s̄ est om̄ipio p̄positiva
 et d̄ornata: iijz pura om̄ipio libera e sine
 oi actu vlti p̄positivo. Unde p̄t̄q̄, ac p̄cumnosa
 includit vltiū, q̄o si d̄at p̄cumnosa sine oi actu
 vlti t̄n sine eo d̄abit vltiū.

Of̄m̄. 2. vltas e plenaria d̄na suora actuum, 139.
 q̄o p̄t b. agere b. n̄ agere, actu p̄onue b. cu p̄p̄en-
 dere: Jam q̄o q̄ero, nun vltas circa ob̄tūm
 ab intellectu p̄recogitū, adeoq̄ actu p̄itū actu
 p̄m̄p̄t̄e suspendit aliquid agit b. n̄ agit? si
 nihil agit: q̄o h̄ pura om̄ipio libera sine oi
 actu vlti. si vero agit d̄na e nomen actus
 illi, aut q̄m̄do d̄icis p̄m̄p̄t̄e suspendit actum,
 si p̄m̄p̄t̄e suspendit q̄o nihil agit: It̄z si
 vltas actu suspendit, libere nihil agit,
 s̄ vltas libere nihil agere, et i vltas ac-
 tivam omitti sine alio actu p̄positivo vlti q̄o.

3.º Secunda Luca. capit. 12. Ite. scis, qd gas-
 sit vltim. Dni sui et n' se preparabit, et
 n' fecit s'c'm vltim. eig vapulabit multis.
 Atq; qd actu p'ceptu' quoscunq; dntudo a
 operaz p'mittit aut suspendit; ille vltim. Dni
 sui gnovit et n' se preparavit, et n' fecit s'c'm
 vltim. eig, qd vapulabit multis. Subsq; amo
 actus iuste vapulabit, nisi qd vltim. in pa Dni
 sui n' fecit s'c'm omisit: qd in pure et p'cto
 omittens actu p'ceptu' Dni sui vapulet
 multis, palam e', qd a huiusmodi omittens vltim.
 omittit, n' obstante qd actu p'positu' vltim. n'
 eliciat, et ex eo solum, qd actu p'ceptum
 fuerit, p'ct' potuerit facere et n' n' fecit.
 Plures raves supeditabunt reproes ad arguta
 gloria de v' Et sub resp' arguti q'rib.

Subsectio Respondetur Argutis q'tranis

140. Obj. i. authoritas J. Thome hic q. 71. a. 5. dicentis:
 vtraq; opinio s'c'm aliq'd veritatem habet, si em in-
 tellectus in p'cto omip'ois illud solum, qd p' se ad
 vltim. p'ct' p'inet, q' sine oi actu interiori l.
 et exteriori: si vero in p'cto omip'ois ead

intelligant, l. occasiones omittendi, si necesse e
 in peto omissionis aliquem actum ee. In qd
 textu inquitur sensus iste e, qd licet omipio
 qa talis ex naa omissionis n' requirat aliquem
 actum qsi sui gstratum, requirat tñ aliquis
 acty ex parte operantiz ad hoc, ut ipsi ple-
 ne sit ultoria, qz acty sit caa l. occasio
 ultorie omissionis. R.

Respo: Textu ipse nobis n' gstrariari p magis
 gformare noa dicta: nam etm iuxta nos
 veru e, qd si intelligant caa. et occasiones omit-
 tendi, nec sum sit etm in peto omissionis actu
 ee caantem l. occasionantem, verentur hoc
 n' injuriam, p hoc tñtm an pura acty omipio
 id e talis, qa neq. caam neq. occasioe omittendi
 ht, sit ee ultoria: et de hoc loqz prior
 pars texty; p em intelligat in peto omissionis
illu solum atqz talem omissionem pot ee ult-
 riam eodem loco ad 2. l. m. clausis h'z ait
 S. D. injans: ad qd d'ru dicendum: qd aliqd di-
 uis ultorium n' solum qd cadit super ipso acty
 ulty; p qz e in ulte noa ut fiat l. n' fiat
 ut dicit in 3. Eth.; unde etm ipse n' velle p
 tiri ultoria, in qd m. in poteste hois e velle
 et n' velle. hoc fult d. Doctor.

dicunt emadversu ut ex eorum obviois patet ten-
tus ipse esse sensu, qd licet omnis qd talis
ex sua omni pios n' requirat aliqd actum
qsi sui effectivus, requirat in aliqis actibz ex
pte operantibz ad hoc ut ipse sit ultoria: extra
D. Thomas aut aliqd dicit ultoria n' solum qd cadit
super ipsum actum ultis, s' qia e' in pte poteste nra
ut fiat l. n' fiat ex pulchra guardia guar-
tarii cu Magistro.

141. Q. 2. Non est aliqd esse ultorium nisi a velle proce-
dat. ultorium em dicitur id qd e' a proprio introitu cum
gravis finis, sive id qd e' ab ipsa velle presupponendo cog-
nitionem ex pte intellz, atq' huiusmodi omnia nullatenus
erit a velle, si nullus proors sit actus ultis neq' eorum ipse
neq' occasionans: qd etiam n' erit ultoria.

R. c. M. n. m. et dico. talem etiam omnimodum abq' si actu
causante aut occasionante esse suo modo a velle: qia no-
tandum e', qd ratio libertatis potest agere l. ut agere
ita, ut tam negat actus, qm ipse actus sint obitu libertatis
indifficis, et suo modo eius exercitium: n' em minus ex-
erit libertas, quod aliqis possit actus ad agendum re-
quisitum n' operat, qm dum operat, igitur supposita notia
actus precepti et eius obligatiois ita q' intellum, ultans
actum omnimodum exercit suam libertatem, ideoq' ipsa o-
mnimodum a velle procedit, e' ultoria: nam ut priori
responso dictum e' ex l. D. aliqd n' solum dicit ultorium
qd cadit super ipsum actum ultis, s' qia e' in poteste nra

ut fiat l. n. fiat p.

Quo magis pateat dicti veritas, explicat magis, quod
 pura omisio etiam a velle procedat. Certum quidem est 142.
 quod de liberis procedit a velle, quia sola ex dicti in phis
 et dicendis, articulo 3. huius Dis. et filio libera l.
 sententia indiffia: et autem duplex libertas indiffia,
 alia gradationis et exercitii, alia gradationis et per-
 fectiois, et prioris libertatis velle potest elicere actum
 l. n. elicere quod est gradationis, exercere l. n. exercere
 aliquid actum: et posterioris velle libertatem potest velle
 ferri in duo gradus et per diversa eliciendo actum
 volitionis l. actum volitionis. Unde igitur velle elicit
 actum volitionis l. actum volitionis, l. etiam quod utrumque
 omittit, pro exercet libertatem indiffia l. in priori,
 l. in posteriori sensu; unde et omisio fit libera,
 n. opo et ut volit, sed tamen ut n. velit seu n. ponat
 actum, et ideo cum de liberis a velle procedat,
 etiam pura omisio velle et n. velle ab ea procedit
 suo modo, et hinc etiam ipsum n. velle potest esse velle
 rasc. sui potest quia est in potestate hominis sicut velle,
 et quidem sine vi actu alio caute aut occasione
 iud.

40. Ob: 3. Si omisio pura actus sine vi actu velle est velle, 143.
 quoniam potest esse potest abque vi actu velle, et sic sequeret, quod ex
 hoc ipso quod quis cessat ab actu illo peccaret, abque sic nisi
 quis propter operaret. pro peccaret, quod falsum est l. ex hoc vi-
 detur, quod n. peccat si die n. feriato missam n. audio, dum
 in sono n. actum: ergo omisio pura n. velle sine vi
 actu potest velle.

Adet ad hanc obiectem. S. D. loci. ut. q. 71. ad 2. his verbis.
Dicendum qd potm omnisiois gtrariay pcepto affirmatio,
qd obligat p pnt ad pnt, et ideo solum pro tempe illo
aliquo cessando ab actu peccat, pro qo pceptum affir-
mativum obligabat, p qo h. respos.

144. Ob. 4. Exercitium vitale n' p' ee fine oi actu, atq;
libera omisio includit exercitium vitale, qo n' p' ee
fine oi actu. M. ex eo patet, qd exercitium vitale cen-
setur s' motu ab intrinseco, motu autm ab intrinseco n'
p' ee fine aliquo actu vltis. m. p. exercitium liber-
tis s' motu ab exercitium vitale, s' libera omisio i
exercitium libertis: qo p. M. p' ea s' motu libera i p' ea
s' motu vitale: qo etm exercitium p' ea s' motu libera
e' exercitium s' motu vitale, p' ea em specificant
ab actibz. R.

R. d. M. Exercitium vitale positivum et q' operam
elicitam n' p' ee fine oi actu c. M. exercitium vitale
superfluum actus et cuius rati h' q' liberam n' operam
actus n' p' ee fine oi actu n. M. et p' talis d. m. n. e.
neq' urget qd hinc exercitium vitale ee censetur motum
ab intrinseco, sufficit em ad hoc, ut qd dicitur moveri ab
intrinseco. qd a suo proprio, a qo fieri l. n' fieri libere
p' ee libere fiat l. n' fiat, sicut ad hoc ut qd dicitur
vltimum iuxta S. D. p' ee vitatum sufficit, qd s' in
poteste nra ut fiat l. n' fiat, nam etm vltimum re-
quirit motu ab intrinseco, cum s' id, qd procedit a p' n-
cipio intrinseco cum g' n'ice. finis p.

145. Ob. 5. Vltimum aut s' s'le aut vltimum neutru p' ee aff. actu
oi positivis vltis. de s'le patet, de vltimo p' ee: nam ut loq' in alijs

et de eo qd fit vntm p negatione l. omniſſem acty. Ad
2^a q^o ſormare ſic ad l. d. hic q. 7. a. s. l. ed. i. Dicendum: qd
plura requirunt ad bonū qm ad malū, eo qd bonū q^o ſingit
ex ſola integra caa, malum autm ex ſingularibz
defectibz ut Dyonizius dicit q. c. de dnz noibz: et ideo
pctm p^o q^o ſingere. ſive aliqz faciāt qd n^o d^o, ſive n^o
faciādo qd d^o, ſi merito n^o p^o ee, niſi aliqz faciāt
vtrūq^o d^o: et ideo merito n^o p^o ee ſine actu, ſi
pctm p^o ee ſine actu. Ita l. d. clare ſat, pro reſpoe.

147.

Ob. 6. Ois negat d^o fundari in aliqua affirmac, p pura o-
miſſio acty d^o n^o p^o fundari in aliqua affirmac qo poſſibz.
Re. 7. ſi pct vltim ee acty, or actu vltz, fieri pct
veritas acty, ulla mutac, qd videt fieri n^o poe licet
eo, qd iuxta quae axioma. Item maneat idm p^o facit
idem: qo p. ſola patet ex hoc, qd qis acty, or mutac.
de n^o pctore pct fieri pctoz p ſolam negativa acty d^o ſuſ-
penſioem, huiusm^o em omittens fieret pctoz q^o ſibi an-
tea n^o fuerat. 8. Huiusm^o pura omiſſio acty pra-
cepti licet pctm, l. n^o cet. ſi n^o, qo n^o cet ex defectu vltz,
nam vtra omiſſio acty pracepti pctum e: ſi autm cet
pctum, licet originale, l. actuali: n^o originale, ut patet:
qo cet pctm actuali. Unde ſuſſi. atqz pctum actuali
dicit ab actu, qo ſi ſat omiſſio cet pctum actuali, etm
involveret actum: et ideo vltimum ſit includit actu
poſitivu vltis.

148.

Re. Ad Ob. 6. d. M. ois negat d^o n^o fundari in aliqua affirmac: T. M. ois
negat id e^o cum d^o n^o fundari et poſitiva. ſed vtra ſuſpenſio
vntm et q^o n^o actio d^o fundari in aliqua affirmac: n^o M. et
d. m. atqz pura omiſſio acty d^o n^o p^o fundari in aliqua
affirmac neq^o e^o negat d^o n^o fundari et poſitiva p vntm

suspensa acty et qd n' actio i. m. ep. negao strnata n. m.
 et c. puta omisio n' e' fietr negao acty q' talm in p'etite
 et virtutis, unde s'lm se n' e' nisi suspensio et n' actio acty.
 hinc licet ois negao vera d'at' radicez l. sua de q' in af-
 formae, n' in se q' putam omisioem ee impossiblam, t'u
 puta omisio in rigore dicendi n' fit negao. Ad eandem
 obioem. alio mdo responderi p' cum amico hu' sci. r.
 n. 32. q' negat oem negaoem aut malitia' moralam
 del' fundari in aliqua affirmate p'ha aut morali
 feli, s' aut sufficere si vedu'ca ad ipsam libera' o'ltom
 t'ngm ad p'iam eam moralem, q' libere advertens
 in tantis p'cepti obligaoem n' q'ereq, u' p'it et deat.
 Ad 7. ob. n. seqla' Mij et ad eig p' dico mutaoem hanc 149.
 de n' p'etore ad p'etorem n' ee p'ham s' moralem, ad q'm
 n' req'it nisi q' o'ltas actu aligem hie et nunc p'ceptu'
 et obligantem libere n' impleat, q' antea n' obligabat.
 igit' in sua seqla' Mij, si p'et digi: si p'et o'ltia p'
 fieri p'et varias morali, talm absq' ulla mutaoe p'ha
 et p' actum p'ha' c. fieri p'et varias p'ha' absq' o' mu-
 t'aoe p'ha' n. l. subd. si p'et o'ltia' fela et p' actum
 strnatum ee absq' o' actu, fieri p'et q' c. seqla' si
 p'et o'ltia' talm in p'etive' et p' p'iam negaois pura
 ee absq' o' actu, fieri p'et p' n. seqla' Mij, m. etc.
 alit' ad anoma' item manens q' d'is id veru' ee q'm-
 diu oia talia s' n' autu' si talia n' manserint,
 s' hoc n' obstante o'ltas huiusmi' actu suspendens, n' ma-
 net eadm s'ltm moralit', na' de n' obligata fit
 obligata operari p' receptum actum hu' et nunc
 obligatoriu' p'entis antecedatis n' obligante, adeoq'
 in genere moris mutat' o'ltas p'et adveniens p'ceptu'

hic et nunc obligans q̄ antecedente n̄ obligaverat.
150. Ad 8.º Obi. deniq; dico: talem om̄isioe actus procepti
fore peccaminosam et reduci ad peccatū actū, atq; bene
sciendū e peccatū actū. prout ē dispositū à peccatū originali;
s̄m se n̄ dicere actum pot̄ q̄ in eiq; om̄isioem, q̄i fuit
illud solum peccatū actū. cet̄ q̄ actū vlt̄i pecca-
minosē positivum involvit, aliās nulle daret pot̄
om̄isiois, s̄ t̄m dicit peccatū actū id ē p̄pria ad a-
liena vlt̄e extractū, in q̄o s̄m p̄bet q̄ huiusmodi
peccaminosa om̄isio reducatur ad peccatū actū actū,
q̄m t̄m actū vlt̄i positivum involvat q̄. igit̄ positi-
vū ē pura om̄isio vlt̄ia sine oī actū vlt̄i
positivo, et̄m peccaminosa p̄t̄o q̄erentia' pro-
cepti ad actum ponendū q̄ t̄m omittit̄. atq; alia
nova. h̄c referat̄ difficultas ea q̄o solum t̄m
huiusmodi om̄isio vlt̄ia. s̄b, si ad actū q̄i om̄isio
et̄ ponendum urget̄ p̄ceptū! pro cuius difficultate
resolvit̄ s̄i s̄c. 3. an ad hoc ut huiusmodi actus om̄isio s̄t̄ factū
vlt̄i, et̄ia p̄ vlt̄ia p̄ceptū ponendū actum.

Sect: III.
An ad hoc ut huiusmodi actus
omissio sit sine actu voluntatis vo-
luntaria semper requiratur p̄ceptū
ponendū actum?

151. P̄t̄o q̄estioni s̄m finaliter dictū p̄t̄o s̄c. 3. i. s̄c. 1. n̄a 42

fura omipio tunc solum si ultra quod prescriptu' uiget ad
 ponendu' actu' q' omittit, an vero etiam si tale prescriptu' absit!
 et ideo in casu q' die profecto profuerit pro die illo quidem n'
 ee prescriptu' audire missam, nihilominus id facere ee actu' me-
 ritoriu' s' n' obstante hac quise omittit audire missa', an in-
 qua' dicitur: Sed omipio diu' p' ultra omittenti' in q' q' hoc
 3^{plex} e' sentia alia Gaicbari, Sylvi, Falquez et aliu' doctriu',
 et omipio aliqua l. effectus ex omipioe senty' dicitur ultra' omit-
 tenti' regri, et omittens ex prescripto tenet n' omittere alioq'
 omipioe et effectus ex ea senty' ad summu' fore voluta', alia
 sentia e' q' tenet Suarez asserens: s' omipioe et effectus q'
 se g'nerum ee ultra' omittenti' sive ex prescripto tenet n'
 omittere sive n' effectum vero q' auictus senty' n' ee ultra'
 nisi ex prescripto tenet n' omittere, adeoq' nullus effectus positus
 ex omipioe senty' et ultra' iuxta Suarez, nisi ex prescripto q'
 tenet n' omittere. 2^{ia} deniq' sentia absolute negat tale
 dictum necessarium ee in omittente, et omipio l. quicunq' effectus
 ex ea senty' dicitur ultra' omittenti' s' sufficere, q' ultra' p'it
 n' omittere, et omittat ex prognose avento futuri.

Nos qd post seriam hanc sentiaru' evolucio' verisq' ee iudicamus
 in suis assercionibz sequentibz declarabimz.

Asercio 1^a. Ad hoc ut omipio pura abq' aliuius sit ultra'
 prescripte, n' requirit, qd actu' ipse q' omittit, sit prescripte. Ita
 clare colligo ex l. D. q. 71. a. 5. ad. 2. dicente: dicendu' qd aliq'
 diu' ultra' n' solum qd cadit super ipsum abq' ultra', sed q' in
 ulte uia ut fiat l. n' fiat p' ad q' su' arguit: abq' pura omipio
 abq' n' prescripte e' in ulte uia ut fiat l. n' fiat v.g. uidiq' missa'
 l. n' audias: q' etiam pura omipio abq' n' prescripte e' ee ultra'
 neq' obstat huic textui aliter senty' hic q. b. a. d. supra n. 136. ca-
 latus, in q' dicitur: sciendu' qd n' sit id, qd p'it ee defectu' actiois,

redire sicut in casu in agens ex eo qd n' agit, s' dicitur potest,
iūm p' et d' agere p' nam loq' illo textu S. O. n' tatum de
vltis s' m' se, s' de vltis culpabili et imputabili, unde
statim addidit. q'ia igi' vltas volendo et agendo p' impe-
dire hoc qd e' n' velle et n' agere, N. imputat ei q'. Inca
autm apertis in presenti tatum loq' de vltis p'cipi d'
s' m' se, n' autm de vltis imputabili.

153.

Co. Apertis à rase: Implicat libem qd n' antecedens p'
vltium, atq' pura omisio atq' etn n' p'cepti p' ee li-
bera: q' etn vltia. N. q'ant in d'ctos qum vltas p'ca
e' q' filia libera e': n. p. actle libert' exercitiū et h'le
membru' g'atorium indifferie vltis d' ee libetum,
atq' pura omisio p' ee h'igmi actle libert' exercitiū
et h'le membru' g'atorium indifferie vltis: q' pura omisio atq'
etn n' p'cepti p' ee libera. n. p. Indiffia vltis q' h'it in
p'ca velle et n' velle, velle et velle velle: atq' pura omisio
e' actle n' velle: q' etn pura omisio e' actle exercitiū li-
bert', et hoc adverteus S. O. loco cit. p'git: hade et q' n'
n' velle p' d'it vltium, in q'nta in p'p'te h'is e' velle et n'
velle.

154.

Co. Vltas e' in actu. i' p'fite libera liberte, g'atoris
ad agendu' et ad n' agendu' itq' independent' ab o' d'is
et p'cepto ex sua nua: q' etn independent' à q'ant, d'is
p' in actu n' agere aut. n' agere, seu actiōem omittere,
p'ca e' ut utilis s' q'ant p'ca e' d' p'ca redigi in actu: q' etn
sicut agendo actum sive p'ceptum sive n' p'cepti d'it vltis
agere. Ita etn d'it d' n' agendo actu sive p'cepti sive n' p'ca
cepti vltis n' agere, adeoq' dabit omisio pura libera et
vltia atq' n' urgente etn p'cepto. Et q' d' h'ae s'nto
et me libere scribere q'nto s'mp'te cessando à scriptiōe etn

libere et ultrie n scribo qm In dtriate nolim scribere,
 huius autm n scriptio e pura omisio acty hu et nunc
 n procepti; qo dat pura omisio ultria etm acty n pro-
 cepti. Neq; dicas hanc n scriptioem datm fore solita n
 autm ultriam: na' qtra e qd volute a ultrioin hoc dispoqay,
 qd volute n requirat qmiam finis ab intellu, unde qe
 casualis etm accidunt ex noa operase voluta diuina,
 nec In ultria, nam ad ultrium reqirij qris finis, qlis in
 case noo intrenit ubi syonij.

Asperio 2. Ad hoc ut omisio et effecty ex illa sentus i 55.
 emittenti sit ultriq ad culpam adeoq; imputabilis, reqirij pro-
 ceptu obligans hu et nunc actum n omittendi. Colligij
 hoc aser: item ex l. D. supra n. 136. relato ubi ait:
 sciendu' qd n' p' id qd seqij ad defectum actiois reduij, sicut in
 casu in agens eo qd n' agit, p' solum tunc iam pt et de agere.
 loqij autm l. D. hoc loco de morali pcti omisione, seu de
 eig imputabilitate.

B: aser: 1. Ex nativa rae pcti qd ex D. August: li. 22. qtra
 Faustum c. 27. dff: dictum, factum, l. quib'cu' qtra l. pra-
 ter legem Dei aut Eccliae. qd e' ultria ad culpa et mortis
 imputabile e' pctum, atq; pctm e' l. dictu' l. factu' l. quib-
 tum qtra l. praeter legem, et procepti Dei aut Eccliae.
 qo qd e' ultrium ad culpa d' solute ee qtra l. praeter legem Dei
 aut Eccliae; nihil autm pt ee qtra aut praeter legem nungui,
 nisi qia lex talis obligat ad actu' l. prohibet actu: qo ad
 hoc ut qd sit ultrium ad culpam sive q omisio e' sive per
 omisioem reqirij proceptum Dei aut Eccliae ponendi l. n
 ponendi actu. 2. ut qd sit moralit' imputabile, reqirij
 culpa, atq; culpa n' e' ubi d' n' e', d' em fait ut hone' p'
 qe e' in actu positio sit regula et norma operanti, dum

quod ille deus operari: go ut qd moraliter imputabile, et
adeo dicitur, seu praecipitur hic et nunc ad sui implem
urgens qd proin ad hoc ut omisio et defectus ex illa sent
omittenti sed ultroq ad usq ad adeo, imputabilis, requirit
praecipitur obligari hic et nunc. aut n' omittendi.

156. Inter qdtra fuerit n' tunc effectus omisionis qd se gneru
betur qd auidas sentum si tunc praecipitur sed ut senturus
ex omisione, ee ultrium sine oi praecipitur, tametsi in
gneri usu loquendi n' dicat ultroq nisi ei qd ut praecipitur
de n' omittendo. colligitur ex dictis et praeterea ras p
partis e, qia qd vult caam et proficit effectum qd se um
illa caa voluta conuenum, etm vult effectum illum go
etm qd vult omisionem actus et quosid eventus ex hac omi
sione senturus et qd se ut ea gneros etm vult illos:
adeo, cui ultria e omisio ei etm ultroq e effectus ex
tali omisione qd se sentus et ei gnerus. Sic qd omittit suc
currere proximo in extrema necessitate, dum praevidet ex
hac omisione illum fore moriturum, ei n' solum omisio
suscipit p etm mors exinde sentur erit ultroq, n' tunc
imputabilis imputetur nisi succurrere aliquo praecipitur tenent
aut ex lege charitatis.

157. Ruo 2e. partis e 1o qia ee illud ultroq dicitur qd depen
det a vltre operante cum gnoce finis. atq n' solum o
misio et effectus qd se tunc ea gnerus p etm effectus qd auidas
tunc sentus si fuerit praecipitur dependet huiusmodi a vltre:
go etm hic erit ultroq. 2o: Ultroq uam e imdhe
qd imdhe dependet a vltre, alterum qd tunc mdhe seu me
diante altero ultroq sine feli sine interpretatio tunc dependet,

atq; effecty ex omisioe. q; accidns suntq; si fuerit pra-
vity, licet n' sit imite a vltre, e' in vltre ab ea imite
sicut omisioe ex q; tal; effecty suntq; praerige a vltre:

3. s'm Suarez effecty huius q; accidns suntq;
e' vltre, omittenti si adit praeriptu de n' omittendo. q;
etm ad ee vltre absente tal; praeripto. p. e. obligao
sua praeriptu n' fauit se supponit vltre libere: q; si
posito praeripto talis effecty est vltre, etm talis erit
antea et absente praeripto. neq; aliqd ad rem fauit, qd ta-

43. lis effecty n' sit q; se cum omisioe q; n'q; hoc em ad vltre
vltre s'm se n' requir; q; vltre receptum e', ut qd proce-
dat cum q; n'q; a vltre procedat, et ideo qd et q; n'q;
ita a vltre procedit id et eadem erit vltre, unde
licet tal; effecty q; se ex omisioe n' sequat, ferit
In q; accidns vltres, ut a vltre operante etm
praeriptu q; n'q; et ideo h; qd procedat a vltre
et proprio intraso ut q; n'q; a q; aliqd vltre
denomineq; sub. R. argm. q; n'q;

Subsectio Respondetur Argmtis q; n'q;

Obj. 1. ut aliqd sit vltre in actu, ad ee a vltre ut eaa
actu caante. illud, atq; effecty ex omisioe suntq; p. 158.
clusa obligave n' omittendi n' e' a vltre ut eaa actu
caante illu; q; n' e' vltre. p. m. Ille effecty nec e' a
vltre. p. h'c nec moralit; q; et q; n'q; n' sit a vltre p. h'c

influyente h' ex eo, qd negares n' h'eat virtus p'ham
causam effectus, et ideo vltas p' vltiam suam
omissionem q' e' q' negatiua n' p' p'he' caare
effectu positiuum. q' autm nec moralit' p' vlt' e'
eadm facilitate prog: qia scilicet p'cepto aut obli-
gare ille effectus n' h'at aliquam moralem q'uenientia
omissionis. ad hanc em regim' fundamenta sufficiens
prudens arbitrandi effectus illi pendere a vlt'e,
atq' tale fundamenta scilicet obligatioe n' h' qia tunc
solum effectus q'is vlt'e prudens censet, qudo sit
q' et d' effectum impedire et t' n' impedit,
q' vero n' d' impedire, nulla dat moralit' de-
pendia effectus a vlt'e. Ita um Fatque' et omnis
pro se argumtabat, neg olim in hac parte. Propter
hanc

Q. Hoc argumta reuera parum probare ne q'eso
qd effectus huius ex omissione scilicet et p'cipis
ut scilicet n' dependeat a vlt'e, ut alibi caute
dependia p'ha, negat, t' et cum r'oe n' inanis q'
illum n' dependere moralit'. si em dependia moralit'
ut obis dicit tunc h' q'udo aliq' fundamenta sufficiens
d' prudens arbitrandi q' a vlt'e dependeat, et mult'
n' mediocrit' docti effectus ita scilicet etm sine p'cepto
de n' omittendo vltiam arbitrati h' int' q'os n'
absq' r'oe numero ipse D. Arg'q' p' vlt'e sine ulla
mentioe p'cepti. t' q'ura ut: est: vltiam aliq'

divi qia e in poteste. hoi ut fiat l. n' fiat, receptio
ee dicit. qd fundamentum sufficiens hanc arbitrandi
effectum vult a velle dependere. et ideo recte
dicitur eam moraliter dependere.

Ut autem hoc fundamentum magis pateat illud s.d.m. 159.
dicta iterato ee aperimus, qd qd libere vult eam
ex ea dare proficit aliud fore semper ut ipse
cum ea voluta quoniam, dum eam libera ponit
recte intelligit voluisse eam et eam voluisse illud
qd praeognovit ex ea libere voluta semper
quoniam vult eam id qd praeognovit a velle sic
directe sive indirecte sive immediate sive mediate
sive facte sive inchoate, dumodo sequat ex velle
operante cum quocumque fine, atq; effectus huiusmodi ex
omnino libere voluta semper licet n' procedat
immediate, facte, et directe procedat sive mediate inchoate
inchoate, aut indirecte mediate sive omissione
libere voluta a velle operante cum quocumque fine.
Hinc patet illud nunc sufficere ad in
fine obvio dubium e, nimirum, qd tunc solum
effectus qui velle pendente s' causa quod sicut
est, et ut, et tunc n' facit, n' ea ad velle s' se
requirit, dicitur, nam n' dicitur, s' dependentia a proprio intentione
operante cum quocumque fine facit velle omnino, dicitur
vero facit illam tunc ee imputabilem, unde n' requirit
propterea ad hoc ut omnino effectus ex ea semper s' velle,

Statum ad omnia l. effectus huiusmodi ultro fiat
imputabilis.

160. Obj. 2. Si pura omnia et effectus ex illa sententia
sine omni dno et precepto foret ultro, sequeretur
omnia peccata hominum et Angelorum esse ultro DEO, sequitur
etiam hoc peccatum ex negatione auxilii efficaci, quod DEUS
quidem dare potest ad evitanda peccata. id tamen non dabitur: aliter
hoc videtur esse non leviter blasphemum dicere, quoniam
DEUS sine constituto peccator: quod satis dicendum
est neque puram omnimodiam neque effectum ex illa sententia
esse ultro nisi adhibeatur preceptum de non omittendo
quoniam sine precepto DEUS hinc nequit.

Res. Nullatenus blasphemum esse si in recto lapsu dicitur
peccata hominum et Angelorum DEO esse ultro, et si illud
plene non intagas, quoniam DEUS non ad peccata hominum et Angelorum
se hinc omnimode rase libertatis quoniam homines sic peccata
videlicerat, et tamen post creaturam demerita, pro
vix quibusdam efficaciam gratiam non largiri, ea tamen bene-
vigne claritate quae sufficit ad hoc ut hoc v.g. non
non peccare: atque hoc etiam adversum nos dicere debet.
neque tamen ex hoc DEUS constituitur peccator, tum quia
ex defectu precepti de largiendo auxilio efficaci
deficit in DEO omnia supra et imputabilitas, utpote quod
in effectibus 2. requiritur dno: tum etiam, quia licet DEUS
non efficaciter impediat hominum peccatum, id tamen tribuit, quod
sufficit ne peccet, gratiam scilicet sufficientem: atque

ex hoc motivo dicitur negari potest hominis aut Angelus secunda
et verba Deo, ad involuntaria enim sufficit, quod tunc ponatur
quod sufficit et sic ad actus exclusivem, quoniam igitur ad Deo
uniusque, tria sunt quae sufficiens ad excludendum pe-
ccata hoc Deo volente dicitur non dicitur.

Obi. 3. Autori: S. D. hic a: s. ubi ait: quod non pro id ibi.
quod legitur ad defectum actus reduci sicut in casu in a-
gens, si tunc solum vim potest et debet agere, si enim guber-
nator non potest navim dirigere, licet non est ei culpa gu-
bernas navis, non imputaretur ei scelus navis,
quod est absentiam gubernatori quod ingeret. Quod tenet
S. D. videtur quod in dubio ad causam verbi effectus ex
omissione sicut requirere debet agendi.

Obi. 4. Et quod S. D. sit intelligendus in hoc textu de
moralibus et imputabilitate peccati, et non tamen de actus
aliquo verbi precise dicitur supra h. 152. Et
patet ex hoc imputari unde plura hic possunt hinc
non visabuntur.

Obi. 4. Si omisso culpa audienda v.g. in die 152.
in verba casus, tunc ab illa casus. tunc negas, licet
tunc privas? non tunc negas, quia supra iam dicitur
omissionem non esse veram negationem, quod debet ab ea casus
tunc privas de neg. hoc videtur, pro dicitur privas enim
sicut dicitur in pollis et carentia frae dicitur sicut, sed
autem praecipue non est debet audiendi culpam v.g. Ego
neg. casus potest tunc privas adeo, non casus à verba dicitur
neg. erit veritas.

Ante respo. notandum e' duplex ee d'ct' unu' mora-
le seu legale aliud p'hem. seu n'ale, l. qd' idem
e' aliud ee d'ctum obligatoris aliud exigia et dispo-
siois, utrumq. hoc d'ctum q'ntitas duplex privas alia
moralis, q'a e' careria act' d'cti ex imperio legi et
procepti, alia p'ha q'a e' caria act'q' unig e' aliqua
dispo. l. exigia in s'cto. hoc notato, palam facile
patet, qd' licet auditu' misse v. g. die profesto
aut aliud huiusmi q'q. sublato procepto n' p' d'ctum
d'ctum morali et obligatoris bene in p' d'ctum ee d'ctum d'ctum
p'ha n'ali exigia l. dispois, eo qd' cogitatio l.
dictamen ponens practice q'q' audidem misse v. g.
de se et q' se disponat ad op' huiusmi faciendu', initiu'
em huiusmi cu'q'q. op'is e' cogitatio de illo: et ideo de
huiusmi dictamen libere negligiq' sine q' hoc qd' opus
aliqd' cum eo ingrosbla vltas aggrediq', sine q'ia
n' agit p'cipie, hoc negligitio seu omipio ve-
te privas dicit' n' q'dam privas moralis sine
q'a p' caria act'q' p' imperiu' legi d'cti, s' p'ri-
vas p'ha exigia et dispois, q'a. s'ult' fit caria
act'q' p'ha exigiam dispois in s'cto d'cti, unde hoc
omipio car' a vlt' t'q'm privas fra. q'a d'ct' s'cto n'
p'ha morale imperium, s' p'ha dispoem ad illa p'ac-
t'ic' s'ult' dictamen de illa.

163. Ob: 5. pro altera sentia q'tra illatum: qd' d'ctum
frum d'ctum procedere a vlt' operante vel q'ria p'is,
atq' effect' q' videtur ex omipioe senty n' p' huiusmi

dependere aut procedere à vltis, qd em p auidns
 sequi, sic sequi ut intentum n' fit, qd autm sequi ita
 ut intentum n' fit, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise. finis: adeoq, neq, vltium e', et sic
 effecty vltm p se quere ut omipioe, n' autm illi
 qd p auidns vltm sequens p d' d'ni vltm p.

44.

Q. i. c. M. n. m. ad eiq, rasonem d. M. qd p auidns sequi
 tenduntum in p'v'isum e', sic sequi ut p se id felle
 intentum n' fit c. M. sic sequi ut neq, impretive.
 et p auidns intentum fit n. M. et d. m. qd autm sic
 sequi ut neq, p se neq, p auidns neq, felle neq, im-
 pretive intentu fit, illud n' sequi à vltis operante
 cum quise finis c. m. qd autm sic sequi, ut quidm n' p
 se p auidns p et impretive, atq, ex p'v'isa quesi-
 one, ut p se intento intentum fit, illud n' sequi p
 n. m. et c. et q'v'ra sic in p'v'is: vltium felle q'v'p'it à
 in dependia à vltis, ex quise operante: qd vltm aliqd
 h' de vltis, q'v'ra h' de dependia à vltis. subsum:
 atq, q'v' d' n' ee. p'v'ideq, si vltas n' omittet. p' vltm
 omittit et illig ee. sequi, atq, illud h' dependia à vltis
 effecty autm p auidns sequi se h' huigni, et n' h'et
 ee nisi vltas omittet: qd etm effecty p'v'isq, et p'v'is-
 lens vltm sequi h' dependiam à vltis, adeoq, e' et
 illi vltig. sic. q. v'v'is p'v'is p'v'is in q'v'p'v'is vltis
 ex p'v'is de vltis maas.

Sect: IV.
Varia pro praxi in confessionali
notanda. ex proposita de ultrio
materia.

164. Notandum 1. Toties, quoties actus directe intentus l. realks
est vel damno alterius, l. saltem in unum et alterum
daj. necessaria. quæritio, et talis quæritio l. damnum per
acturum profect, ipsum etiam alterius damnum censetur
indirecte ultrium, esse saltem si sit intentum. hinc
dubij. hinc quod uterumque mulieris, proquantibus lethali-
teritid, licet non intendat imo etiam protestetur contra e-
necroem factum, in et proli et matris, necesse ipsi re-
putant ultrie. hoc tamen diffinitione quod mors matris
directe ultrie. est factum vero indirecte, quia huiusmodi
quæritio non potest in actu exercito non infirmis petere necesse
proli, quoniam destructa matrice factum necessitas est in-
terire.

165. Notandum 2. Toties, quoties actum directe intentum
non tenent ex præcepto aut alia obligatione vitare, actus
in actum huiusmodi et effectum eius non daj. alia quæritio
nisi contingens, effectus quidem censetur ultrie, non tamen imputabilis
ad culpam. sequitur hoc notandum ex apertis. 2. et illato
see. hinc huiusmodi. Cuius proli vas l. si videri potest.
Hinc mulieri fornicæ et iuncta statum et quæritio
suam modestè ornata et plateas spectanti non imputabilis

ad culpa. fiali ob talem ornatum ~~si~~ aut ambu-
lantibus aperte ad libidinem incitent, nisi forte
ex fine ornatu huiusmodi aut ambulas magna fo-
ret, velut si ad libidinem in se et ad sui raris
excitantiam ornatum nobiliorum aut deambulare
magis frequentem ante certarum ~~et~~ foras aspectu
a quibus hospites adamari proficere ~~et~~ facterent.
hinc autem absente, n' tenebris puella huiusmodi se domi
glinere, quoniam tunc id ex nullo precepto obligat,
neque libidinosa aliorum in se raris adamas et nisi
glinens.

Notandum. 3. Toties, quoties autem directe intente, et contra iura
precepti aut obligationem, et in effectum pro-
visum quod ex actibus huiusmodi potest sentiri, atque
actum ipsum etiam tunc glinens queritur de se,
et solum actus per eum effectus huiusmodi
et si glinens tunc tenetur et ultro
et imputabilis ad culpam, actus quidem directus
et factus effectus vero indirecte seu inoperative
et inerte. sequitur idem ex dictis prioribus sed unde
et ratio huius facile apparet. Hinc quod dicitur
in precepti carnes comedat, et per hunc actum
suum alios etiam ad id faciendum alit, s. scandalum
tribuit ~~et~~ peccatis unde vilipensio religioni sequitur
atque hoc est prohibibile sequitur proinde, cum peccata
ex hac ratione quodlibet peccata ipsi imputabuntur
ultro, et si hoc ipse querens peccata habet aliena

Spec l. numero dista pot erunt alij artz pening;
Spec l. numero disti. Vex hac gnestioe carnis pe-
tuti, licet in gnestioem ipsiq et aliud dntm
sit gnestio qbingens d hinc imo de integrite
ggestiois sit oia spec et n. dista pta ggestioi,
inve; et huigmi gmedans dicat in ggestioali
numero psonum ex hac gnestioe Janbaliiza-
tatem aut legem ieiunii tran gredientum
im em qd. sctis distans n. distans, neqst
erit in ggestioali n. com scti dicere, qponi
iniqua pta. actioe eaa peti fuerat ad hoc, ut
oia pta pta n. ggestio diu.

167. Dixi Tu, si carnes gmedit p et hoc ut sepi
posibile pparognit. si em nesciens inuincibiliter
diem ieiunii ce gmederet, et ex hac gnestioe
ali scanda li. Eareng. neq. pponum neq. a-
lienu' pntum hret, potum em ut tale
sit dnt ce vltimum, ad hoc autm ut aligis
artz vltioig sit, n' dnt ex ignoraa inuinci-
bili pcedere, p dnt fieri cum gnoie finis: qd.
Dico Tu si inuincibiliter carnes gmedet, na si in-
uicibiliter et ex ignoraa studis posita, see supina
et crassa carnes gmederet aliud longe ut su-
det dicendum foret: p de ignoraa in primo
velo pta diu. Ex habeng dnt, qd pta
168. Barlares quidam casus
inferuntur.

Particulares quidam casus inferuntur.

45. J.^{mo} Gado imoderaty quida' bibuly advertit se ulteriori
 potu pleni inebriandoy et insuper q'quidam sua q'quid
 lib. se in ebrietate dice solere iurare, fornicari occi-
 dere, blasphemari p et in vult alteris bibere usq' ad
 ebrietatem ipso puncto q'se bibit ut huiusmodi q'ciat n'
 solum p'cedit p'cto ebrietati, s' etiam p'cto p'curie, blasphe-
 mie, homicidii, fornicationi, p et n' amplius hanc, quod
 actu raris usu destitutus hanc facit, igitur bibuly huiusmodi
 in q'fessionali tenet q'fiteri oia illa, q' in vltima sui
 inebriatione gravit se facere solere, v'te p se loq'ndo
 tenet dicere utru' actu in ebrietate illud fecerit, ut iuxta
 problem sententiam in sequenti disputatone examinanda acty
 int' exterijs n' superaddat actui interno novam bonitatem
 l. malitia' dista' in ordine ad meritum l. demeritum:
 p' accidit t'o et ad hoc tenet p, nimirum p'cto damni-
 ficacionem p'curie et ony restitutionis, acty reservacionem p'ccalem
 censuram p' unde licet bibuly huiusmodi p se loq'ndo n' tenet
 actum externum q'fiteri p'cto p'curie et reservacionem circa
 hoc n' t'ricos eos etiam ad manifestacionem acty externi com-
 p'ellere, quia hi de p'curie damnicacione, casy reservacione
 morali inscriptione tam facile discernere nequeunt.

168.

2. Qui vesperi decumbens sup'ibz et obscenis cogitacionibz
 libidibz, affectibz, d'ribz, et si q' aliud huiusmodi e' vltim'
 vacat p'videns l. etiam iam p se experty f'ctus ad huiusmodi
 obscenitatem cogitata, lecta, affecta p' in somnis filia phan-
 tasmatata sibi occurrere se in ijs delectari in somno, pollucos

169.

Scipio dum ita ultrie hui periculo sepe ingruit. Nam dicta
Sapientis in periculo perit. Et iam tunc mortalis perit
pato impudicitia molliciti et n. j. languendo dormienti
reissa. Turpido. Ipsi. g. h. g. i. t.

3.º Qui die festivo ultrie et fiantis sepe ingurgilat
sub somno dedit, dum missam antea n. audit reflectens
h. diem ea festivum esse ad audiendam missam veni. si sic
somnia corruptus fuerit et signum ad missam n. audiat
l. ex alio opere ultrie itinerare. i. g. Colu. sic. colla.
ultrie, aliisq. negotiis alia vice fungibili missam neglexe-
rit peccat mortalis contra preceptum Eulie, aliud scilicet
si de die festivo aut precepto Eulie n. cogitaret,
aut sine sua culpa signum ad missam n. audiret.

4. Qui fiantis et ultrie sepe frequentatos atq. g. trahit
g. f. t. d. n. e. m. blasphe. m. a. n. d. i. i. g. s. d. m. e. t. de. a. l. i. s. g. f. u. e. d. n. i. s.
ei imputant oes blasphemias et in g. f. u. e. d. n. e. i. s. s. a. t. a. b. o.
q. u. a. m. e. a. r. u. m. c. a. a. f. i. t. a. e. t. o. l. t. s. o. l. i. t. a. e. t. n. i. m. i. s. i. u. m.
g. f. u. e. d. n. o. a. g. t. r. i. o. s. i. p. s. i. s. i. n. a. d. v. e. r. t. e. n. t. e. i. n. t. a. l. e. m. g. f. u. e.
t. d. n. e. m. d. e. v. e. n. i. e. t. a. c. t. u. s. h. u. i. g. n. i. g. f. u. e. t. d. n. i. e. i. n. c. a. n. p. r. o. n.
o. l. t. r. i. i. a. u. t. f. i. l. t. e. r. e. c. u. r. a. n. i. o. s. i. n. a. d. o. l. t. r. i. u. m. r. e. g. i. o. n. i. s.
q. u. i. o. f. i. n. i. s. q. u. a. i. n. p. r. i. o. r. i. a. u. d. i. t. n. a. u. t. e. m. i. n. p. o. s. t. e. r. i. o. r.
c. a. s. u.

170. Extra mulier formosa iuxta statum suum modesto
ornata artificiose saliens, dulciter cantans n. se
sa loquendo caa. p. t. i. e. o. r. u. m. q. i. e. i. g. v. e. n. i. s. s. e. a. u. t. s. o. c. i. e. s. a.
n. o. r. a. a. d. l. i. b. i. d. i. n. e. m. i. n. v. i. t. a. n. s. q. u. i. a. m. u. l. i. e. r. h. u. i. g. n. i. u. t. r. i. q.
i. u. r. e. s. u. o. r. e. q. u. i. b. a. s. p. s. u. r. q. u. i. a. l. i. o. r. u. m. q. u. i. p. r. i. a. e. t. c. a. a.
q. u. a. l. i. s. p. e. t. i. s. p. e. l. o. q. u. e. n. d. o. p. o. t. e. s. t. e. a. a. p. t. i. s. a. u. d. i. t. u. s.
s. i. t. u. r. p. e. s. e. t. v. e. n. e. r. e. s. c. a. n. t. i. l. e. n. a. s. d. e. c. a. n. t. a. r. e. t. o. f. f. e. n. s. u. s.
i. n. s. a. l. t. e. g. i. s. t. r. u. f. a. c. e. r. e. t. i. d. q. u. i. a. n. t. e. e. t. a. d. v. e. r. t. e. n. t. e. t.

Silitis qz necepsite aliqua quellsqz mutui petil ab usu-
 rario sine usuri n' accipiendum Traditqz usuras
 mutuatori, n' sit particeps peti usuro. Neque
 ideo qz in casu necepsiti petil et accipit. Quia
 aut absolucem à Sacerdote exgnicato, Sacerilegus
 sit rex exgnicatoz, sacerilegus qz pia in hisce se habet
 ut pmissive ad petm sacerdoti et qz idm id n' ex-
 gempte pceptum Dei aut Ecclie, s' pnia ne-
 cessitate quicqz, in qz necepsite huicmi pcepta n'
 urgent, nisi alig sacerdos adest, qz facile qreniri pet,
 na' p'ouit dubio ee videri, qd si sciente et adseruente
 exgnicato sacerdos p'ca n' exgnicato qrenit ad dan-
 dam absolucem, Communionem, extrema unctioe qz
 morib'cto p'areq. At hoc de exgnicato solum volo
 intellectum, et ut tali denuntiato, existimans sine peto
 moribundum aut alium gravi spiritali necepsite p'p'ri-
 etm solum ex spiali quodam solamine ab hoc potiqz
 qm ab alio obtinendo etm à sacerdote sacerilego n'
 t'n exgnicato beneficium absolucioz, quicqz p'petue
 p'oe, maxime si huicmi sacerdos p'p'rius est sacerdos,
 qum ita moribundus aut alig graviter necepsitatus,
 solum utiqz iure suo nec pro tali necepsite hoc uti alig
 p'cepto impedit, nec sacerilegus, s' sacerdos in hoc
 casu respicij. V' p' solum qz p'p'rius q'bricem fieri n'
 sacerilegus, adeoqz qz audas e' intentio petentis, ipse ee
 sacerilegus et n' p'p'rius ponit d'ne p'ria n'te
 alium absolucere. hoc in partari q'ponere lubuit,
 ut ex qz de vltio pro p'p'rii iudicij fieri sit ad alia q'vis

occurrentia, qe unipm ex hijs mdo dictis profui exi-
pientia et dicitur ppe optimo ar. 2. de involuntariis
eius cas.

Artus II. De Involuntario, eiusq; causis.

Actum e' Arto priori de vltis, agea de' e' arto p'p'ati
de eis q'raposito nimiru' involuntario, q' raria ea licenti
phlo iusta se p'p'ata magis elucescunt. Quae un' e'
autm circa i. Quid p'p'ue. 4. 1. e'. An et q'ndo
q'upiscentia se heat ad rasonem vltis actum h'um?
2. e'. an et q'ndo metz acty h'os rasonem vltis officiant?
3. et an et q'lis ignoraa acty h'os reddat involuntarios
et sui exu'let a p'p'is? 4. e'. vltis' violia et qualis
caet involuntarium simplis, et an vltis a qo et in qibz
p'at' p'it violiam? q'ly dua sect' p'p' p'p'is in q'p'p'ali
circa p'p'entem manum p'ponem, quorum p'p' man
de q'upiscentia et vltis. Et vltis ea de ignoraa et
violencia p'p'it' tractabit. h'ic an de q'ndo q'upiscentia se heat ad
rasonem vltis actum h'um.

Sectio I. An et q'ndo concupiscentia se heat ad rasonem vltis actuum h'um?

171 Dum in p'p'ati de q'upiscentia tractam, n'eam intelligim